

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A szakvélemény címe: **Törvény által meghatározott kitüntetések szerzői jogi kérdése**

Ügyszám: **SZJSZT – 21/13.**

A szakvélemény szövege

A Törvényszék által feltett kérdések:

1. A perben nevesített kitüntetések, illetve azok tervei iparművészeti alkotásnak tekinthetők-e? Amennyiben igen, úgy megilleti-e a szerzőt a szerzői jog védelme, ideértve a többszörözés jogát is?
2. A tervek és az alkotás elkészítése között van-e olyan kapcsolat, mint adott esetben az építési tervek és azok alapján elkészített művek között? Lehetséges-e ezeket „utánképzésnek” tekinteni?
3. A tervezési eljárás egyes mozzanatai állhatnak-e szerzői jogi jogvédelem alatt? Többszörözés-e ezek kivitelezése? Mi az elkészült kitüntetések szerzői jogi viszonya ezekhez?
4. A Hivatal és a Társaság 2006-ban kötött vállalkozási keretszerződés tárgyában megjelölésre került a „kivitelezés” szó. Irányadó lehet-e ez a felhasználási engedélyezés körében? Ez alapján milyen körben lehetséges a tervek megvalósítása? Ad-e az Szjt. 43. § (5) bekezdése engedélyt, hogy a Hivatal harmadik személlyel készíttesse el a kitüntetést a már elkészített tervek alapján?
5. A benyújtott és rendelkezésre álló iratok alapján meg lehet-e állapítani, hogy létrejött a felek között felhasználási megállapodás? Amennyiben igen, úgy állnak-e fenn kizárólagos jogai valamely félnek, és ha igen, úgy ezek mire terjednek ki?
6. A beszerzés tárgyára és a felek között 2006-ban létrejött vállalkozási keretszerződésre figyelemmel kizárólagos joga volt-e felperesi beavatkozóknak az új kitüntetések tervezésére és kivitelezésére?
7. A kivitelezés tekintetében milyen felhasználási jogot biztosított a 2006-ban kötött vállalkozási keretszerződés valamely fél számára?
8. A tervek felhasználásával kapcsolatban, a kivitelezési eljárás során a tervezőnek van-e bármilyen engedélyezési joga, ha igen, úgy jelent-e ez bármilyen kötelezettséget a felek részére?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Ad1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 1. §-a (3) bekezdése alapján a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg.

A perben vizsgált kitüntetések, illetve ezek tervei egyéni-eredeti jellege vonatkozásában több szempontot kell figyelembe venni.

Elsősorban azt, hogy az egyéni-eredeti jellegnek a szerző – és nem más személy – szellemi tevékenységéből kell fakadnia. Tudható, hogy a kitüntetésnek van közvetlen előzménye a magyar történelemben (erre maga a kitüntetést újraalapító törvény szövege is utal), és ezt a kitüntetés újraalkotása során a tervezőnek fel kellett használnia, figyelembe kellett vennie. Az eredeti kitüntetés természetesen ma nem áll védelem alatt, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a kitüntetés egyszerű másolása esetén a másoló számára új szerzői jog keletkezhetne, ha a közkincsben lévő alkotáshoz nem társul többletelemként egyéni-eredeti jellegű szellemi hozzájárulás. Vagyis a szerzői jogi védelem e kitüntetés vonatkozásában eleve csak azon elemek vonatkozásában állhatna fenn, amelyek eltérnek az eredeti kitüntetéstől, és hordoznak egyéni-eredeti jelleget.

A szóban forgó kitüntetés új kitüntetési forma, amelynek elemei nyilvánvalóan új tervezői koncepció mentén alakulhattak – figyelembe véve az ilyen típusú kitüntetésekkel kapcsolatos általános elvárásokat és kötelező formai elemeket is, ami e vonatkozásban szintén jelentősen korlátozhatja az egyéni-eredeti kifejezést.

Az egyéni-eredeti jelleg vizsgálata során azonban további, feltétlenül figyelembe veendő szempontnak kell tekinteni azt is, hogy 2012. január 1-je óta mindkét kitüntetés kinézetének alapvető paramétereit jogszabály határozza meg.

Ennek fényében azt kell megvizsgálni, hogy az ajánlattételi felhíváshoz 2012 júniusában már csatolt, az ajánlathoz pedig ismételt csatolt tervek a fenti kööttségek mellett bírhatnak-e egyéni-eredeti jelleggel, vagy ezek a kritériumok annyira megkötik a kivitelező kezét, hogy ugyan marad tere az egyéni alkotásnak is, de mindazon elemek, amelyeket a törvény részletez, annak erejénél fogva már kikerültek a szerzői jogi védelem alól.

Fontos itt ugyanis figyelembe venni azt is, hogy az Szjt. 1. §-ának (4) bekezdése értelmében nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések. Azt, hogy a kitüntetéseknek a törvényben meghatározott formájúaknak, méretűeknek, színűeknek kell lennie és meghatározott alkotórészekkel kell rendelkeznie, jogszabállyal kötelezővé tett „más hasonló rendelkezésnek” kell tekinteni. A jogalkotó célja e szabállyal eleve az volt, hogy kizárja a szerzői jogi védelemből azokat a teljesítményeket, amelyek a jogszabályban rögzítettség miatt nem hagynak teret az egyéni-eredeti jellegnek.

Megjegyezzük, hogy álláspontunkat az nem változtatja meg, hogy a hivatkozott jogszabály 2011-ben lépett hatályba, a felek pedig még 2006-ban kötöttek előzetesen vállalkozási szerződést (amelynek szerzői jogi tartalmára alább részletesen kitérünk) és e pontban szerepelt az „Állami kitüntetések bővülésével, változtatásával kapcsolatos grafikai tervezési munkák, döntés-előkészítési tervek elkészítése” feladat is. Ugyanis a Közbeszerzési Döntőbizottsághoz 2012ben benyújtott ajánlattételi felhívás alapján (amely a törvény hatályba lépése után történt) már csak olyan ajánlatot lehetett tenni, amely a törvény ezen előírásainak megfelel. Ezekre a törvényi előírásokra utalnak egyébként (a törvény kifejezett említése nélkül) az egyes kitüntetések műszaki paramétereire vonatkozó leírások is az ajánlattételi felhívásban.

Megjegyezhető, hogy sem az ajánlattételi felhívásban, sem a később benyújtott ajánlatban mellékelt rajzok méretei nem felelnek meg a törvényi kritériumoknak. Ugyanakkor a tervek méretbeli eltérése önmagában a fent bemutatott leírásokhoz képest nem hordoz egyéni-eredeti jelleget.

Itt utalni kell az SZJSZT hasonló ügyben kialakított és következetesen képviselt álláspontjára is, amelyben a bankjegyekhez készült grafikai tervek szerzői jogi védelme volt a vita tárgya (ld. SZJSZT-09/2001., SZJSZT-16/2006., SZJSZT-34/2006. ügyek).

A döntés releváns részei a következők:

- 1. Az eljáró tanács fenntartja az SzJSzT-09/2001. sz. felkérésre/megbízásra készített, tehát a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekre adott szakvéleményben kifejtett valamennyi álláspontot, és az alábbi, a IV. alatt kifejtett, egyes kérdésekre adott válaszokat a megjelölt szakvélemény keretei között érti.*
- 2. A kiinduló álláspont lényege abban áll, hogy pénzerméhez/bankjegyhez szükséges, illetve ahhoz hétköznapi, tehát nem szerzői jogi értelemben felhasznált szerzői művek a pénzkibocsátás teljes folyamata alatt és a hivatalos fizetőeszközként megvalósuló használatban hivatalos iratnak minősülnek (hatályos Szjt. 1. § (4) bekezdés), és e minőségükben nem esnek szerzői jogi védelem alá.*
- 3. Ez azzal jár, hogy attól az időponttól kezdve, amelytől a kivétel, tehát a hivatalos irati minőség fennáll, mindaddig, amíg a fizetőeszközként való használat meg nem szűnik, a szerzői műnek minősülő pénzérme- bankjegy-elemekre sem vagyoni, sem személyhez fűződő jogok nem gyakorolhatók. Ez következik abból, hogy a védelem nem terjed ki a hivatalos iratokra.*
- 4. A hivatalos irati kivétel sajátossága a pénzermén/bankjegyen való műfelhasználás körében az, hogy míg a tipikus hivatalos irat funkcionális mű (általában szakirodalmi mű, pl. jogszabály előterjesztése, indokolása, bírósági határozat), addig a jelen esetben nem funkcionális, tehát esztétikai mű (grafikai mű, illetve annak terve) esik a kivétel alá. Az Szjt. 1. § (4) bekezdése szerinti kivétel azonban egyformán vonatkozik minden műre, amely a „közérdekű funkció” miatt kiesik a védelemből.*
- 5. A 3. és 4. szerinti kivétel azonban nem terjed ki az egyébként szerzői jogi védelem alá tartozó mű pénzkibocsátás/fizetőeszközként való alkalmazás körén kívül eső, egyébként szerzői jogi értelemben felhasználásnak minősülő cselekményekre. Tehát amíg nem születik döntés egy szerzői mű hivatalos pénzeszközön való alkalmazására (szolgálati mű esetén a munkáltatónak való átadást követő elfogadásig, felhasználási szerződéses jogviszonyban a mű felhasználó által történő elfogadásáig), illetve a pénzermén, bankjegyen rögzített mű nem fizetőeszközként való felhasználása során (pl. játékpénz, reklámalkotáson többszörözés, stb.) a szerzői jogi védelem fennáll, tehát a szerző mind személyhez fűződő, mind vagyoni jogokat gyakorolhat.*
- 6. Az 5.-ből az következik, hogy ha egy szerzői művet csak pénzkibocsátás, hivatalos pénzeszközként való alkalmazás körében használnak fel (szerzői jogi értelemben), akkor a mű elkészítése fejében járó díjazáson kívül (amely megbízás/vállalkozás jogcímén jár) a szerző szerzői vagyoni és személyhez fűződő jogokat nem gyakorolhat.*

A Kitüntetési törvényben foglalt kritériumok és a tervek, valamint a kivitelezett kitüntetések vizsgálata alapján, tekintetbe véve az Szjt. 1. §-ának (4) bekezdését és az SZJSZT fent idézett gyakorlatát, az Eljáró Tanács azt az álláspontot alakította ki, hogy a vitatott kitüntetések tervei és a kivitelezett kitüntetések nem állnak szerzői jogi védelem alatt.

Ad2. A kérdésben említett építészeti alkotás és terve között az Szjt. 18. § (2) bekezdése alapján olyan kapcsolat áll fenn, hogy a tervben rögzített alkotásnak a kivitelezés, illetve az utánépítés többszörözését jelenti, önmagában tehát a terv egyszerű, mechanikus kivitelezése (ide értve a műszakilag megfelelő kialakítást is) nem jár új alkotás létrejöttével, hanem az eredeti alkotás (a terv) egyszerű felhasználásának, többszörözésének minősül.

Nincs kizárva ugyanakkor, hogy egy tervet a kivitelezett alkotás „meghaladjon”, ahhoz képest új elemekkel gazdagodva egyéni-eredeti jelleget kapjon.

Az Ajánlattételi Felhívás és Dokumentáció 4. pontja szerint a közbeszerzés tárgya a jogvitában a két kitüntetés kivitelezése és szállítása, esetleges bővülésükkel kapcsolatos grafikai tervezési munkák, döntés előkészítési tervek elkészítése, a dokumentációban részletezettek szerint.

Az Eljáró Tanács szerint az Ajánlattételi Felhíváshoz csatolt tervek, valamint a dokumentációban rögzített részletes műszaki paraméterek olyan mértékben szűkítik a kivitelező mozgásterét, hogy nincs lehetőség az Ajánlattételi Felhíváshoz képest az Ajánlatban mellékelt tervekben az egyéni-eredeti jelleg kifejezésére, emiatt a tervek alapján új szerzői mű nem jöhetett létre (az Ajánlattételi Felhívásban és az Ajánlatban foglalt tervek lényegében azonosnak tekinthetők).

Ráadásul a közbeszerzési ajánlattételi felhívás és dokumentáció mellékletét képező tervek és a megvalósult kitüntetések között sem azonosítható be olyan eltérés, amely a megvalósított kitüntetésnek a tervekhez képest önálló egyéni-eredeti jellegét erősítené meg.

Ugyanakkor ez – nyomatékosan hangsúlyozni kell – az eredendő törvényi kivétel miatt nem biztosít szerzői jogi védelmet sem a tervek, sem a kivitelezett kitüntetés, sem mindkettő számára.

Ad3. A tervezési eljárás folyamatára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre részletes adatok az Eljáró Tanács számára. Az iratokból nem derül ki, hogy az eredetileg elkészült tervek (amelyek 2012-ben már az ajánlattételi felhívás részeként kerültek benyújtásra) mikor készültek. A sajtóhírekben ezeknek a kitüntetéseknek az alapításáról szóló hírek csak 2011 őszén felében merültek fel, ezért alig valószínűsíthető, hogy a vállalkozó az erre vonatkozó terveket 2012 előtt elkészíthette volna. Ilyen módon pedig a tervek elkészítésénél is szükségszerűen figyelemmel kellett lennie a Kitüntetési törvény előírásaira.

Hangsúlyozzuk, hogy objektíve nem kizárt az, hogy a különböző eljárási szakaszokban, a tervekben újabb és újabb egyéni-eredeti jellegű mozzanatok jelenjenek meg, ezt azonban itt részben az eredeti kitüntetés modellül vétele, majd a törvényi előírások betartásának kötelezettsége kizárta. Ebből fakadóan pedig az elkészült kitüntetések szerzői jogi viszonya sem értelmezhető a tervekhez képest.

Ad4. Az Eljáró Tanács számára rendelkezésre álló, a közbeszerzési eljárásban benyújtott „Ajánlattételi Felhívás és Dokumentáció” című dokumentum mellékletét képező 2006-es vállalkozási keretszerződés nem szól semminemű szerzői jogokról, amiből két következtetés adódik:

- a felek az eredeti szerződés alapján végrehajtandó vállalkozás során eleve nem számoltak szerzői jogok keletkezésével;

- amennyiben ilyenek keletkeztek egyáltalán, azok nem szállhattak át a megrendelőre és felhasználási jogokat sem szerezhettek ennek a szerződésnek az alapján.

Figyelemmel az 1. pontban kifejtettekre azonban az Eljáró Tanács azt a véleményt alakította ki, hogy a konkrét tervek nem állnak szerzői jogi védelem alatt, így azokról az eredeti vállalkozási szerződésnek nem is kellett rendelkeznie, nem keletkezett ugyanis olyan jog, amelynek átengedéséről a felek rendelkezhetek volna.

Itt szükséges jelezni azt, hogy mivel az Eljáró Tanács a Kitüntetési törvény alapján azt az álláspontot alakította ki, hogy a kitüntetések és terveik nem állnak védelem alatt, ezért az Szjt.-nek a kérdésben hivatkozott rendelkezése sem alkalmazandó. A Kitüntetési törvény alapján a kitüntetések kivitelezése nem olyan tevékenység, amely bármely szerzői jogi aspektussal bírna.

Ad 5. Előre kell bocsátani, hogy az 5. pontban feltett kérdésben foglalt két alkérdés nem áll olyan logikai összefüggésben egymással, mint amit a megfogalmazás sugall. A felhasználási szerződés létéből vagy nem létéből nem következik automatikusan, hogy valamely felet kizárólagos jogok illetnék.

Az ügy iratai között fellelhető 2006-ban kötött vállalkozási szerződés ugyanakkor nem tartalmaz semmilyen mű létrehozatalára, illetve az azzal kapcsolatos jogok rendezésére vonatkozó rendelkezést (még a záró rendelkezések sem utalnak arra, hogy a felek az Szjt.-t is alkalmazandónak tartanak). A fent mondottakat itt is iránymutatónak tartjuk, megjegyezve, hogy a megkötött vállalkozási keretszerződés elsődleges célja egyértelműen nem is szerzői művek létrehozatalára irányult.

Ha és amennyiben a vállalkozás eredményeként mégis létrejöttek kitüntetések terveiként szerzői művek, azoknak a szerzői jogairól ez a szerződés nem szól, így valamennyi szerzői jog (ha van ilyen) az eredeti alkotóknál keletkezett és nem szállt át. Ugyanakkor e jogok sorsa attól függően alakul, hogy az érintett alkotások védelme miként alakul a Kitüntetési törvény figyelembe vételével is. Ha ugyanis e tervek időközben a Kitüntetési törvény hatálya alá kerültek, akkor a terveknek a Kitüntetési törvény alá tartozó tevékenységek céljából való felhasználása nem áll a szerzői jogi törvény hatálya alatt, ilyen módon pedig nem állnak fenn vele kapcsolatban kizárólagos jogok.

Figyelemmel arra, hogy a jogvitában érintett kitüntetések 2012. január 1-jétől a Kitüntetési törvény hatálya alá tartoznak, ezért a felperesi beavatkozó esetlegesen fennálló szerzői jogai e tekintetben nem álltak fenn.

Ad6. A vizsgált vállalkozási szerződés szövegéből nem következik az, hogy a vállalkozó kizárólagos jogot szerzett volna a kitüntetések tervezésére és kivitelezésére. Semmi sem utal e szerződésben arra, hogy akár az ott megjelölt, akár más kitüntetések vonatkozásában a másik szerződő fél ne köthetett volna mással hasonló tárgyú, tartalmú szerződést.

Ad7. A fentiekből következően felhasználási jogot a vállalkozási keretszerződés nem biztosított.

Ad8. A tervek felhasználásával kapcsolatban, a kivitelezési eljárás során a tervezőnek van-e bármilyen engedélyezési joga, ha igen, úgy jelent-e ez bármilyen kötelezettséget a felek részére?

A kérdés az előzőekben megválaszolásra került.

Budapest, 2013. augusztus 26.

dr. Győri Erzsébet
a tanács elnöke

Dr. . Grad-Gyenge Anikó
a tanács előadó tagja

Miticzky Gábor
tanács szavazó tagja